


УДК 347.191.6(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.2.04>

Валентина Григорівна Жорнокуй,

*кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра правового забезпечення підприємницької
діяльності та фінансової безпеки;*

 <https://orcid.org/0000-0001-9669-6062>,

e-mail: zhornokuy.um@gmail.com

**СУТНІСТЬ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ З ПОЗИЦІЇ
ВИЗНАННЯ ВИДІЛУ ОДНИМ З ЇЇ ВИДІВ**

Досліджено питання визначення сутності реорганізації юридичної особи через визнання такого її виду, як виділ. Зроблено висновок, що чинне законодавство передбачає п'ять способів реорганізації, проте припинення юридичної особи є характерним для чотирьох із них: злиття, приєднання, поділ та перетворення, а під час виділу жодна з юридичних осіб не припиняється. Зазначено, що правонаступництво є спеціальним юридичним терміном, що обумовлює процес «переходу прав і обов'язків» від однієї юридичної особи до іншої. Крім того, чинне законодавство України, закріпивши вичерпний перелік способів реорганізації юридичної особи, на відміну від зарубіжного, фактично забороняє змішану реорганізацію.

Ключові слова: реорганізація, виділ, юридична особа, правонаступник, правопередник, припинення діяльності.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Сучасна правозастосовна практика свідчить, що в умовах розвитку сфери підприємництва зміна організаційно-правової форми організації ведення бізнесу, його укрупнення чи поділу, наслідком чого є передання майна, коштів, прав та обов'язків від юридичної особи, що реорганізується, до юридичної особи – правонаступника, є одним із поширених механізмів розвитку конкурентного середовища на ринку товарів, робіт, послуг і капіталів. Рішення, пов'язані з реорганізацією юридичної особи, є доленосними для новоствореної(-их) юридичної(-их) особи(-іб) або юридичної особи, що припиняє свою діяльність. Причини, що є підставами проведення реорганізаційних дій, свідчать про відсутність у чинному законодавстві чіткого їх переліку. Законодавство не лише не відповідає на питання підстав проведення реорганізаційних дій, але й не містить загального понятійного апарату реорганізації та її правової природи, а саме явище розглядається як складний процес, за результатами якого як створюються нові

суб'єкти цивільних правовідносин, так і можуть припинятися ті суб'єкти, які були створені раніше.

Розгляд реорганізації як певної формалізованої процедури є на сьогодні традиційним підходом цивілістичної науки до розуміння цього правового інституту. Проте слід визнати, що традиційний підхід до процедури правонаступництва, як і до реорганізації як форми припинення юридичної особи, не повною мірою відповідає запитам практики. Водночас більшість визначень категорії «реорганізація» містять її розуміння як «цивільно-правового інституту», «особливої процедури», «особливого процесу», «особливого правового явища», «тривалого процесу» тощо, за якого одні юридичні особи припиняються, а на їх майновій основі виникають інші організації. Наведене свідчить про відсутність чіткої позиції як законодавця, так і доктринальних підходів до розуміння загальних положень, що застосовуються під час реорганізації юридичних осіб.

Стан дослідження проблеми

Серед фахівців, які зробили вагомий внесок у дослідження тематики реорганізації юридичної особи, необхідно назвати Д. В. Жданова, О. Р. Кібенко, Н. С. Кузнєцову, І. М. Кучеренко, В. М. Саветчука, І. В. Спасибо-Фатєєву, В. О. Хоменко та ін. Враховуючи, що їх наукові праці хоча й містять аналіз та аргументовані висновки щодо сутності реорганізаційної процедури, проте не мають єдиного знаменника навіть в основоположних засадах, таких як поняття, права природа, суб'єктний склад тощо.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є з'ясування сутності реорганізації юридичної особи як правового явища через її видову гаму (чи є виділ видом реорганізації). *Завданням* статті є з'ясування проблемних питань визнання виділу видом реорганізації юридичних осіб.

Наукова новизна дослідження

У статті проведено критичний аналіз існуючих на сьогодні підходів до розуміння сутності реорганізації юридичної особи з позиції визнання виділу одним з її видів. Доведено, що законодавство передбачає п'ять способів реорганізації, проте припинення юридичної особи є характерним для чотирьох з них: злиття, приєднання, поділу та перетворення, а під час виділу жодна з юридичних осіб не припиняється. Тому більш правильно говорити про припинення юридичної особи шляхом універсального правонаступництва, ніж про її припинення шляхом реорганізації.

Виклад основного матеріалу

Вітчизняне законодавство (статті 104–107 ЦК України) містить перелік способів реорганізації юридичної особи, але не дає їх визначення.

У ч. 1 ст. 108 та ст. 109 ЦК України закріплено поняття перетворення юридичної особи як зміни її організаційно-правової форми та виділу як переходу за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб. На відміну від кодексів інших країн (Республіка Молдова, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан), у яких надано визначення способів реорганізації через правову категорію правонаступництва як переходу прав та обов'язків, у національному кодифікованому акті такі положення відсутні, крім визначення виділу, що існує поряд з іншими способами реорганізації.

Аналіз законів, що встановлюють правове становище підприємницьких юридичних осіб, свідчить, що окремі з них містять визначення всіх способів реорганізації. Наприклад, статті 83–87 Закону України «Про акціонерні товариства» закріплюють указаний підхід, але зазначені способи наведені в розділі XVI цього Закону під назвою «Виділ та припинення акціонерних товариств». Разом із тим усі дефініції способів реорганізації акціонерних товариств (далі – АТ) хоча й передбачають перехід усього свого майна, прав та обов'язків від правопередника до правонаступника(-ів), але першочергово ставлять акцент на припиненні або створенні АТ, а вже потім передбачають перехід прав і обов'язків за передавальним актом чи розподільчим балансом. Аналогічні норми відображено у статтях 47, 49–52 Закону України «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю». Натомість, ст. 28 Закону України «Про кооперацію», ст. 26 Закону України «Про банки і банківську діяльність» та ст. 35 Закону України «Про фермерське господарство» містять лише перелік способів реорганізації без визначення їх сутності.

Для порівняння у польському законодавстві нормативною базою, що закріплює правові засади реорганізації торговельних товариств, є положення Розділу IV Кодексу торговельних товариств Польщі (далі – КТТ), за якими виділяють злиття, приєднання, поділ, що містить реорганізацію торговельних товариств у формі приєднання, створення нових товариств, змішаний спосіб поділу (приєднання та створення нових товариств) і виділ, перетворення [1, с. 148].

Слід зазначити, що в кодифікованих актах країн СНД міститься перелік способів реорганізації юридичних осіб і надано їх визначення через правову категорію правонаступництва як переходу прав і обов'язків із вказівкою на правовстановлюючий документ у вигляді передавального акта або розподільчого балансу. Наприклад, за ст. 70 ЦК Республіки Молдова при виділенні зі складу юридичної особи до кожної з існуючих або створюваних юридичних осіб переходить частина прав і обов'язків реорганізованої юридичної особи відповідно до розподільчого балансу; при реорганізації юридичної

особи шляхом перетворення до новоствореної юридичної особи переходять права та обов'язки реорганізованої юридичної особи згідно з передавальним актом.

Аналіз європейського законодавства та права окремих європейських країн свідчить, що реорганізація може здійснюватися шляхом злиття і поділу товариств (компаній), що можуть здійснюватись як у спосіб приєднання, так і внаслідок створення нових товариств (компаній) з відмінністю у визначенні цілей здійснення реорганізації для виконання завдання укрупнення капіталу чи, навпаки, дроблення капіталу компанії(-й). Крім того, спеціальними нормами виділено й можливість здійснення перетворення як зміни організаційно-правової форми товариства. З огляду на наведе відповідно до європейського законодавства можна виділити три основні способи реорганізації: 1) злиття; 2) поділ; 3) перетворення, що поділяється на підвиди. На відміну від європейського, вітчизняне законодавство виділяє п'ять способів реорганізації, які пропонується теоретично згрупувати у три категорії: об'єднання (злиття, приєднання), дроблення (поділ, виділ) та перетворення юридичних осіб. Водночас законодавство України вважає реорганізацію (злиття, приєднання, поділ, виділ, перетворення) однією з двох підстав припинення юридичної особи на рівні з ліквідацією й установлює відповідну процедуру [2, с. 347].

Важливе значення при проведенні й обранні способів реорганізації має питання про можливість здійснення змішаної реорганізації, що полягає у виборі кількох способів реорганізації та/або кількох організаційно-правових форм підприємницьких юридичних осіб. У першому випадку йдеться про можливість поєднання кількох способів реорганізації, серед яких злиття, приєднання, поділ і виділ, що можуть здійснюватися в комплексному об'єднанні в межах однієї організаційно-правової форми, у другому – про можливість поєднання одного з таких способів реорганізації, як злиття, приєднання, поділ чи виділ, із перетворенням підприємницької юридичної особи на іншу організаційно-правову форму.

На сьогодні законодавство України не виділяє «змішану» реорганізацію як самостійний вид. У статтях 104–109 ЦК України не згадується про можливість проведення змішаної реорганізації юридичних осіб, утім відсутня і пряма заборона на її здійснення. Якщо звернутися до нормативних актів, що регулюють правове становище окремих організаційно-правових форм юридичних осіб, то в них або міститься заборона здійснення кількох способів реорганізації водночас, або не існує прямої заборони, проте відсутні і положення про способи проведення змішаної реорганізації.

Відповідно до ч. 1 ст. 80 Закону України «Про акціонерні товариства» АТ не може одночасно здійснювати злиття, приєднання, поділ,

виділа та/або перетворення. Отже, товариство не може одночасно здійснити, наприклад, виділа із себе нового АТ і злиття з іншим товариством або ж здійснити злиття АТ і перетворити на товариство з обмеженою відповідальністю. Однак відомо, що протягом значного відрізка часу вітчизняні дослідники зазначали, що в зарубіжних правопорядках допускається проведення змішаних форм реорганізації. Щодо вітчизняного правопорядку, то висловлюється окремими фахівцями підтримка можливості застосування в національному законодавстві положень, які прямо дозволяють змішане злиття та приєднання юридичних осіб [3, с. 77].

У науці цивільного права пропонується розглядати реорганізацію як специфічний спосіб утворення та припинення діючих юридичних осіб. Водночас запропонований вище підхід не вирішує означеної доктринальної проблеми, оскільки в такому випадку невизначеним залишається поняття реорганізації та її правова природа [4, с. 115]. Тому реорганізацію слід розглядати не лише як спосіб припинення господарського товариства, а і як створення нового товариства, до якого переходять права й обов'язки від правопередника. Головною метою реорганізації є безперервність здійснення підприємницької діяльності, збереження і продовження цілісного майнового комплексу або у вигляді створення нового суб'єкта.

Як зазначають Н. С. Кузнецова та А. С. Довгерт, для багатьох поколінь вітчизняних юристів аксіомою було те, що юридична особа припиняється двома шляхами – внаслідок реорганізації та ліквідації. Розробники проекту ЦК України з огляду на різні причини уникали використання терміна «реорганізація». По-перше, не всі форми реорганізації (зокрема, виділа) мають наслідком припинення юридичної особи. По-друге, у багатьох країнах світу під реорганізацією юридичної особи розуміють будь-які важливі зміни в її існуванні (при цьому такі зміни здебільшого не пов'язані із припиненням юридичної особи) [5, с. 203–204]. Як наслідок проведення законодавчих трансформацій до ЦК України було повернено термін «реорганізація» на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців».

Загалом можна зауважити, що при виділі як формі реорганізації взагалі не відбувається припинення юридичної особи, адже створюється нова юридична особа, а юридична особа, з якої здійснюється виділа, продовжує існувати. Згідно з ч. 1 ст. 109 ЦК України виділом вважають перехід за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб. Юридична особа, з якої виділяється нова юридична особа, не припиняє діяльність і продовжує існувати. Проте видається,

що сутність виділу краще передають визначення, що містяться у ч. 1 ст. 86 Закону України «Про акціонерні товариства» та ч. 1 ст. 47 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Щодо положень ст. 109 ЦК України вказане поняття виділу не акцентує увагу на переході до правонаступника лише майна правопередника.

Звернемо увагу на окреме врегулювання процедури виділу в ЦК України (ст. 109), відповідно до якої загальна для всіх форм реорганізації юридичної особи з припиненням правопередника процедура застосовується до виділу за аналогією частково. До ч. 2 ст. 109 ЦК України висловлюються певні зауваження. Зазначається, що правозастосовна аналогія всіх видів (аналогія закону, міжгалузева аналогія чи аналогія права) є особливим різновидом правозастосовних дій за наявності прогалин у праві. Водночас прогалина у праві – це стан відсутності юридичних норм стосовно фактів і соціальних зв'язків, що знаходяться у сфері правового регулювання. Саме тому ст. 8 ЦК України, установлюючи ступінчастість застосування аналогії (спочатку аналогія закону, а за її неможливості – аналогія права) як умову аналогії закону, зазначає про неврегульованість відповідних відносин ЦК України, іншим актом цивільного законодавства або договором. За умов, коли в законі міститься конкретна відсылна норма (у нашому випадку – ч. 2 ст. 109 ЦК України) про будь-яку прогалину у праві, про застосування будь-якого виду аналогії йтися не може. Тому врегулювання процедури виділу має здійснюватися безпосередньо на підставі ст. 109 ЦК України і тих положень закону, до яких вона прямо відсилає, без звернення до ст. 8 ЦК України та поза режимом аналогії, який має свої особливості. Крім того, аналіз законодавчих положень, до яких відсилає ч. 2 ст. 109 ЦК України, доводить, що частковість застосування до виділу процедурних вимог ЦК України щодо реорганізації юридичних осіб є уявною. Справа в тому, що законодавець прямо виключив застосування до процедури виділу лише положень ч. 3 ст. 105 ЦК України, які передбачають перехід повноважень з управління справами юридичної особи до комісії з припинення. Однак відповідні положення не можуть бути застосовані до виділу в принципі, адже продовження існування правопередника при виділі виключає необхідність змін у порядку управління в процесі здійснення цієї форми реорганізації юридичної особи [6, с. 195–196]. Тому процедура виділу є ідентичною процедурі припинення юридичної особи з правонаступництвом із поправкою на вищевказану головну юридичну особливість виділу – збереження існування правопередника як суб'єкта цивільного права.

Судова практика свідчить, що системний аналіз поняття «виділ» згідно з ч. 1 ст. 109 ЦК України та ч. 1 ст. 86 Закону України «Про

акціонерні товариства» дає змогу дійти висновку, що зазначені акти оперують поняттям виділу в різних значеннях: ЦК України визначає виділ як перехід частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб, а Закон України «Про акціонерні товариства», наводячи визначення виділу, акцентує увагу на створенні одного чи кількох АТ із відповідним переходом майна, прав та обов'язків. Для розгляду справи Верховний Суд взяв до уваги значення поняття виділу, закріплене в ч. 1 ст. 109 ЦК України, оскільки спірні відносини виникли у зв'язку з переходом обов'язків за договором від ПрАТ «Харківський коксовий завод» до ПрАТ «Коксолит», а не через саме лише створення ПрАТ «Коксолит» як окремої юридичної особи¹. Отже, не має значення факт зміни суб'єктного складу без переходу прав і обов'язків у порядку правонаступництва при реорганізації для третіх осіб.

Виділ не є способом припинення юридичних осіб, навпаки, це спосіб їх створення. Широке розуміння реорганізації юридичних осіб як правонаступництва між юридичними особами, що передбачає комплексний одночасний перехід усього або частини майна, прав та обов'язків від одних юридичних осіб (правопопередників), які можуть припинитися або продовжувати існування, до інших новостворених або існуючих осіб (правонаступників), включає в себе виділ. Цей підхід є доволі поширеним у доктрині та передбачає розмежування припинення юридичних осіб із правонаступництвом (злиття, приєднання, поділ, перетворення) і реорганізації (злиття, приєднання, поділ, перетворення і виділ) [7, с. 722–723].

За широкого підходу до реорганізації виділ є способом реорганізації, що не передбачає припинення юридичних осіб, а за вузького – взагалі не є способом реорганізації (при виділі не припиняється жодна юридична особа). Щодо такого способу реорганізації, як виділ, відомості про правонаступництво вісвітлюються в розподільчому балансі, оскільки юридична особа, з якої здійснено виділ, продовжує діяльність з утворенням однієї чи кількох юридичних осіб – правонаступників. Права й обов'язки розподіляються між кількома юридичними особами у певній сукупності на підставі розподільчого балансу, у зв'язку з чим у правовій літературі та практиці правозастосування висувається твердження про наявність сингулярного правонаступництва при виділі.

О. Р. Кібенко виділяє універсальне чи сингулярне правонаступництво між юридичними особами: у реорганізації завжди бере участь

¹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19.08.2019 : справа № 922/4109/16 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83876305> (дата звернення: 20.03.2022).

одна чи кілька юридичних осіб – правопопередників (які можуть припиняти чи не припиняти своє існування) та одна чи декілька юридичних осіб – правонаступників (які можуть бути вже існуючими юридичними особами чи новоствореними), між якими відбувається процес переходу майна, прав та обов'язків [8, с. 375]. Зазначена колізія може бути цілком обґрунтовано вирішена при зверненні до на-працювань вітчизняної цивілістичної доктрини з питань правона-ступництва, яка вже досить давно звертала увагу на необхідність розмежування сингулярного правонаступництва та універсального правонаступництва.

Вузкий підхід до розуміння реорганізації, передбачений ЦК Ук-раїни, обмежує реорганізацію способами припинення юридичних осіб, за яких принаймні одна юридична особа припиняється і водно-час хоча б одна створюється або продовжує існувати, внаслідок чого відбувається універсальне правонаступництво [7, с. 723]. правона-ступництво юридичних осіб при виділі не є універсальним: кожна юридична особа, що утворюється внаслідок виділу, отримує лише вказану в розподільчому балансі частину майна, прав та обов'язків, водночас певний обсяг майнової маси із правами та обов'язками за-лишається за юридичною особою, з якої здійснюється виділ¹. На син-гулярність правонаступництва під час виділу звертається увага і в судовій практиці². Так, Верховним Судом зазначено, що правона-ступництво відбувається, зокрема, в разі виділу юридичної особи

¹ Так, на думку І. М. Кучеренко, універсальне правонаступництво має місце при всіх формах реорганізації, крім виділу. При виділі не можна говорити про універсальне правонаступництво як про заміну сторін у всіх правовідно-синах і перехід до правонаступника на підставі одного акта всіх прав та обов'язків правопопередника. Відповідно до конкретного правонаступника переходять лише частина прав і обов'язків правопопередника. У таких випад-ках слід говорити не про універсальне, а про сингулярне правонаступниц-тво [9, с. 50]. Майже аналогічну позицію висловлює Д. В. Жданов із застере-женням про можливість під час виділу вживання терміна «універсальне правонаступництво», якщо його розглядати як таке, що складається з декіль-кох сингулярних правонаступництв [10, с. 110, 112–116].

² Так, сторона процесу (ТОВ «ДП ІНЖБУД») звернулася до Господарського суду міста Києва із заявою від 21.11.2019 про заміну сторони виконавчого провадження, в якій просила суд здійснити заміну сторони (боржника) у вико-навчому провадженні з ПАТ «Київенерго» на його правонаступника – ПрАТ «ДТЕК Київські електромережі», вказавши на наявність сингулярного правона-ступництва при виділі юридичної особи, мотивуючи це тим, що під час виділу від юридичної особи – правопопередника до юридичної особи – правонаст-упника переходить тільки частина прав та обов'язків (Постанова Північного

(сингулярне правонаступництво) за умови переходу до такої особи прав та обов'язків материнської особи, що закріплюється в розподільчому балансі. Крім того, посилаючись на ч. 4 ст. 109 та ст. 619 ЦК України, Колегія суддів зазначає, що за аналогією закону у випадках, коли один (первісний) боржник у матеріальному правовідношенні замінюється двома боржниками, суд має замінити такого боржника як сторону виконавчого провадження двома боржниками (основним і субсидіарним)¹. Отже, суд при визначенні виду правонаступництва при виділі юридичної особи вказав на сингулярний характер правонаступництва та субсидіарну відповідальність боржника за зобов'язаннями юридичної особи.

Якщо звернути увагу на ст. 619 ЦК України, то мають місце такі основні правила її застосування, як те, що субсидіарна відповідальність може бути передбачена договором або законом; до пред'явлення вимоги особі, яка несе субсидіарну відповідальність, кредитор має пред'явити вимогу до основного боржника; кредитор не може вимагати задоволення своєї вимоги від особи, яка несе субсидіарну відповідальність, якщо ця вимога може бути задоволена шляхом зарахування зустрічної вимоги до основного боржника.

З огляду на зазначене на перший погляд, справді, можна дійти висновку, що при виділі юридичної особи має місце сингулярне правонаступництво, тому що частина прав і обов'язків переходить до кількох юридичних осіб – правонаступників або частина права й обов'язків розподіляються між юридичною особою – правопередником і юридичною особою – правонаступником, а також діє правило про субсидіарну відповідальність при невиконанні чи неналежному виконанні зобов'язань.

Важливо звернути увагу на дві основні відмінності, які відмежовують універсальне від сингулярного наступництва. По-перше, субсидіарна відповідальність може виникати на підставі договору і на підставі закону, у зв'язку з чим можна зробити висновок, що така відповідальність може застосовуватися і при універсальному правонаступництві, що має місце при реорганізації юридичних осіб. По-друге, при універсальному правонаступництві сукупність прав і обов'язків може бути не конкретизованою в розподільчому балансі,

апеляційного господарського суду від 05.03.2020 : справа № 910/10802/18 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88106487> (дата звернення: 20.03.2022)).

¹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19.08.2019 : справа № 922/4109/16 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83876305> (дата звернення: 20.03.2022).

але це не впливає на сутність їх переходу і виконання в силу закону, у той час як при сингулярному правонаступництві права й обов'язки мають бути конкретизованими, що впливає зі змісту договору.

Чинне законодавство підтверджує наявність універсального правонаступництва, а саме ч. 6 ст. 107 і ч. 4 ст. 109 ЦК України, згідно з якими якщо неможливо точно встановити обов'язки особи за окремим зобов'язанням, що існувало до поділу (виділу) юридичної особи, то юридичні особи – правонаступники або юридична особа – правонаступник і юридична особа – правонаступник несуть солідарну відповідальність перед кредиторами юридичної особи, що припинила чи продовжила діяльність.

Висновки

Законодавство передбачає п'ять способів реорганізації, проте припинення юридичної особи є характерним для чотирьох із них: злиття, приєднання, поділу та перетворення, а під час виділу жодна з юридичних осіб не припиняється. Тому правильніше говорити про припинення юридичної особи шляхом універсального правонаступництва, ніж про її припинення шляхом реорганізації.

Правонаступництво є спеціальним юридичним терміном, що обумовлює процес «переходу прав і обов'язків» від однієї юридичної особи до іншої. Сутність злиття, приєднання, поділу, виділу та перетворення слід визначати не через категорію припинення та виникнення юридичних осіб, а через перехід прав і обов'язків від юридичних осіб, що припинили свою діяльність, до юридичних осіб, що виникли в результаті реорганізації.

Зарубіжне законодавство, на відміну від вітчизняного, не забороняє змішану реорганізацію. Законодавство ж України, закріпивши вичерпний перелік способів реорганізації, фактично її забороняє.

Список бібліографічних посилань: **1.** Корпоративне право Польщі та України : монографія / В. А. Васильєва, О. Р. Ковалишин, А. Гербет та ін. ; за ред. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 375 с. **2.** Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ : Юрінком Інтер, 2005. Т. 2. 1088 с. **3.** Саветчук В. М. Правове регулювання злиття та приєднання юридичних осіб за правом України та Європейського Союзу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2018. 207 с. **4.** Хоменко В. О. Припинення господарських товариств у цивільному праві України : монографія. Харків : Право, 2019. 256 с. **5.** Кузнецова Н. С., Довгерт А. С. Інститут юридического лица в Гражданском кодексе Украины. *Альманах цивилистики*. 2012. Вып. 5. С. 169–209. **6.** Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 3: Юридична особа / за

ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Страйд, 2009. 736 с. **7.** Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 928 с. **8.** Кібенко О. Р. Європейське корпоративне право на етапі формування фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України : монографія. Харків : Страйд, 2005. 432 с. **9.** Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 328 с. **10.** Жданов Д. В. Реорганизация акционерных обществ в Российской Федерации. Москва : Лекс-книга, 2002. 303 с.

Надійшла до редколегії 22.03.2022



Zhornokui V. H. Essence of a legal entity's reorganization from the standpoint of recognizing hive-out as one of its types

The traditional approach to consider reorganization as a succession, as well as the form of termination of a legal entity does not fully meet the requirements of practice. However, most definitions of the category of «reorganization» contain its understanding as a «civil institution», «special procedure», «special process», «special legal phenomenon», «lengthy process», etc., when some legal entities terminate their business and other organizations arise on their property basis. The above indicates the lack of a clear position of both the legislator and doctrinal approaches to understanding the general provisions applicable during the reorganization of legal entities.

Based on the conducted analysis we should pay attention on the following aspects: 1) the current legislation provides five methods of reorganization, but the termination of a legal entity's business is typical for four of them – merger, acquisition, separation and reconstruction, and none of the legal entities terminates its business during the hive-out. Therefore, it is more correct to talk about the termination of a legal entity by the universal succession than of its termination by reorganization; 2) succession is a special legal term that determines the process of «transfer of the rights and responsibilities» from one legal entity to another one. The essence of a merger, acquisition, separation, hive-out and reconstruction should be determined not through the category of termination and emergence of legal entities, but through the transfer of the rights and responsibilities from legal entities that have terminated their business to legal entities that have emerged as a result of reorganization; 3) foreign legislation does not prohibit mixed reorganization, in contrast to domestic one. The current legislation of Ukraine, having established an exhaustive list of reorganization methods, actually prohibits it.

Keywords: reorganization, hive-out, a legal entity, a successor, a predecessor, termination of business.

